

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA¹⁾

z dnia 13 lutego 2007 r.

w sprawie zasad kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego

Na podstawie art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. Nr 167, poz. 1399) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przy kierowaniu i kwalifikowaniu pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego lekarze wystawiający skierowanie na leczenie uzdrowiskowe albo zaświadczenie o braku przeciwwskazań do korzystania z danego rodzaju świadczeń zdrowotnych w danym uzdrowisku, o których mowa w art. 14 pkt 1 i 2 ustawy

z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, zwanej dalej „ustawą”, uwzględniają:

- 1) przebieg choroby, będącej podstawą do leczenia uzdrowiskowego, i przebieg leczenia tej choroby;
- 2) choroby współistniejące u pacjenta;
- 3) stan ogólny pacjenta, w szczególności:
  - a) wydolność:
    - układu krążenia,
    - układu oddechowego,
    - nerek,
  - b) zdolność do samoobsługi;

---

¹⁾ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej — zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. Nr 131, poz. 924).

4) efekty przebytego w przeszłości leczenia uzdrowiskowego, jeżeli pacjent kolejny raz korzysta z tej formy opieki.

§ 2. 1. Lekarz, o którym mowa w § 1, kierując i kwalifikując pacjenta na leczenie do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego, kieruje się wskazaniami i przeciwwskazaniami do lecznictwa uzdrowiskowego.

2. Wskazania i przeciwwskazania do lecznictwa uzdrowiskowego są analizowane w sposób zindywidualizowany w odniesieniu do danego pacjenta.

3. W przypadku istnienia przeciwwskazań lekarz kierując pacjenta na leczenie uzdrowiskowe, może skierować pacjenta na konsultację do właściwego lekarza specjalisty.

4. Przeciwwskazania ogólne i kardiologiczne do leczenia uzdrowiskowego określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

5. Szczegółowe wskazania i przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

6. Przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego dzieci określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Zdrowia: *Z. Religa*

Załączniki do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 lutego 2007 r. (poz. 285)

Załącznik nr 1

PRZECIWWSKAZANIA OGÓLNE I KARDIOLOGICZNE DO LECZENIA UZDROWISKOWEGO

- 1) ostre choroby zakaźne;
- 2) choroby zakaźne (czynna gruźlica, choroby weneryczne, choroby pasożytnicze, grzybica, świerzb, owsica, lamblioza);
- 3) ogniska zapalne (ropne zapalenie migdałów, ropne zapalenie zatok obocznych nosa, ropnie okołozębowe, grzybice skóry);
- 4) wirusowe zapalenia wątroby oraz objawy żółtaczk;
- 5) choroby mające istotne wskazania do zabiegów chirurgicznych w trybie ostrym (kamica pęcherzyka żółciowego, kamica nerki, zwężenie odźwiernika, krwawienia z przewodu pokarmowego, przepuklina ze skłonnością do uwięźnięcia i inne);
- 6) pełnoobjawowa niewydolność krążenia i oddychania;
- 7) niewydolność wątroby;
- 8) skazy krwotoczne;
- 9) choroby psychiczne, upośledzenie umysłowe znaczne i głębokie;
- 10) głębokie zaburzenia osobowości i zachowania stwarzające problemy w funkcjonowaniu społecznym;
- 11) organiczne zaburzenia psychiczne upośledzające funkcje poznawcze,
- 12) zniedołężnienie, całkowita niesprawność do samoobsługi;
- 13) choroby wyniszczające układowe;
- 14) ciężkie stany ogólne z przeciwwskazaniami do transportu;
- 15) dużego stopnia nietrzymanie moczu i kału (cewnikowanie na stałe pęcherza);
- 16) zespół uzależnienia od alkoholu, uzależnienie od substancji psychoaktywnych;
- 17) padaczka z częstymi napadami (jeden raz w miesiącu lub częściej, padaczka skroniowa);
- 18) czynna choroba nowotworowa;
- 19) stany w przebiegu leczenia operacyjnego lub zachowawczego czerniaka złośliwego, białaczki, ziarnicy złośliwej, chłoniaków złośliwych i nowotworów nerki, jeżeli leczenie uzdrowiskowe ma nastąpić przed upływem 5 lat, w przypadku pozostałych chorób nowotworowych przed upływem 1 roku od zakończenia leczenia;
- 20) ciąża i okres karmienia;
- 21) choroby niedokrwienne serca, takie jak:
  - a) stabilna choroba niedokrwienne serca w stadium III—IV według CCS — stopień ograniczenia codziennej aktywności życiowej,
  - b) niestabilna choroba niedokrwienne serca,
  - c) zawał mięśnia sercowego,
  - d) chorzy w pierwszych dwóch tygodniach po zawałach,
  - e) chorzy ze znacznie upośledzoną funkcją skurczową < 35 %,
  - f) chorzy po zawałach z wybitnie dodatnią próbą wysiłkową;
- 22) zaburzenia rytmu serca, takie jak:
  - a) zespół chorego węzła zatokowego bez zabezpieczenia stymulatorem układu przewodzącego,

- b) utrwalone migotanie przedsionków bez odpowiedniego leczenia przeciwzakrzepowego lub z niewydolnością krążenia,
- c) zespół preekscytacji z częstymi napadami migotania przedsionków lub częstoskurczów nawrotnych,
- d) migotanie komór w wywiadzie, z wyjątkiem migotania komór we wczesnej fazie zawału i w wyniku ostrych zaburzeń elektrolitowych,
- e) częstoskurcz utrwalony w badaniu holterowskim (ponad 30 sekund) lub częste napady częstoskurczu w wywiadzie związane z organiczną chorobą serca,
- f) częstoskurcz nieutrwalony, salwy i pary pobudeń dodatkowych;
- 23) zaburzenia przewodzenia: blok przedsionkowo-komorowy III stopnia bez zabezpieczenia układem stymulującym oraz bloki trójprędkowe pęczka Hisa;
- 24) choroby mięśnia sercowego w fazie ostrej;
- 25) kardiomyopatia rozstrzeniowa z towarzyszącą niewydolnością krążenia;
- 26) infekcyjne zapalenie wsierdza;
- 27) nadciśnienie tętnicze 3 stopnia z dwoma i więcej czynnikami ryzyka, w fazie złośliwej oraz w fazie powikłań narządowych, takich jak: niewydolność serca III—IV według NYHA oraz niewydolność nerek;
- 28) stany endokrynologiczne w zakresie przysadki, tarczycy i nadnerczy w okresie niewyrównania hormonalnego.

Załącznik nr 2

SZCZEGÓŁOWE WSKAZANIA I PRZECIWWSKAZANIA DO LECZENIA UZDROWISKOWEGO Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJÓW ZAKŁADÓW LECZNICTWA UZDROWISKOWEGO

1. Choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) T92, T93, T09, S32 — stany po urazach kończyn, kręgosłupa, miednicy 6—8 tygodni od urazu,
- b) S32, T08 — stany po złamaniach kręgosłupa z uszkodzeniem rdzenia,
- c) N33 — pęcherz neurogeny w przebiegu tetraparezy,
- d) T94 — stany po urazach wielonarządowych leczonych zachowawczo i operacyjnie,
- e) T29 — stany po oparzeniach, bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- f) T12 — wczesne stany po złamaniach kości kończyn dolnych,
- g) T05 — wczesne stany po amputacjach kończyn z przyczyn urazowych i naczyniowych po zaopatrzeniu w tymczasową protezę,
- h) Z96 — wczesne stany po operacjach alloplastycznych stawów biodrowych i kolanowych,
- i) M50 — wczesne stany po operacjach dysku szyjnego i lędźwiowego,
- j) T02 — następstwa po złamaniach kości i stawów z dużym ograniczeniem sprawności i zanikami mięśni,
- k) T09 — stany po urazach kręgosłupa z częściowym uszkodzeniem rdzenia,
- l) Z98 — stany po zabiegach operacyjnych kości i stawów z dużym ograniczeniem ruchów, najlepiej po przebiegu wczesnej rehabilitacji,

- m) Z98, Z89 — stany po amputacjach kończyn po ostatecznym zaprotezowaniu,
- n) Z98 — stany po operacjach wad wrodzonych, najlepiej po wczesnej rehabilitacji,
- o) T31 — stany po oparzeniach kończyn z przykurczami i ograniczeniem ruchów;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) S33 — następstwa po urazach, chorobach stawów i aparatu więzadłowego z ograniczeniem ruchów,
- b) Z98, Z89 — stany po amputacjach kończyn po ostatecznym zaprotezowaniu,
- c) Q 65—70 — wady wrodzone układu ruchu bez utrwalonych zniekształceń,
- d) M93 — pourazowa martwica kości w okresie zdrowienia,
- e) M41 — wady postawy, w tym boczne skrzywienie kręgosłupa niedużego stopnia,
- f) rekonwalescencja chorych po leczeniu szpitalnym z powodu chorób ortopedyczno-urazowych;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) S23, 33, 39, 43, 46, 53, 56, 63, 66, 73, 76, 83, 86, 93, 96, 97 — stany po urazach tkanek miękkich — mięśni, więzadeł, torebek stawowych przy niedużym ograniczeniu ruchów,
- b) M93 — pourazowa martwica kości w okresie zdrowienia,
- c) M41 — wady postawy, w tym boczne skrzywienie kręgosłupa niedużego stopnia,

d) rekonwalescencja chorych po leczeniu szpitalnym z powodu chorób ortopedyczno-urazowych.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) T10, T12 — stany po złamaniach kości kończyn z opóźnionym zrostem, stawem rzekomym lub powikłane zapaleniem kości i szpiku;
- 2) T09 — stany po urazach kręgosłupa z objawami tetraplegii, powikłane z odleżynami z niezdolnością do podstawowej samoobsługi;
- 3) M99 — stany po zabiegach operacyjnych ortopedycznych z całkowicie upośledzoną zdolnością do samoobsługi;
- 4) M86 — zapalenie szpiku kostnego z przetokami z odczynem ogólnym;
- 5) M86 — choroby kości i tkanek miękkich z odczynem osteolitycznym, zapaleniem kości.

2. Choroby układu nerwowego (neurologia)

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) T08 — złamanie kręgosłupa z następstwami neurologicznymi bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
  - b) I64 — wczesne stany po udarach mózgowych z niedowładami,
  - c) T90 — stany po urazach czaszkowo-mózgowych z objawami neurologicznymi, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
  - d) D33, G99 — stany po zabiegach operacyjnych guzów mózgu i rdzenia z objawami neurologicznymi,
  - e) I64, G81 — następstwa po udarach mózgowych z zachowaną zdolnością do podstawowej samoobsługi, najlepiej po przebytej wcześniej rehabilitacji,
  - f) T90 — następstwa po urazach czaszkowo-mózgowych z objawami ubytkowymi, najlepiej po przebytej wcześniej rehabilitacji,
  - g) G09 — następstwa po zapaleniu mózgu, opon mózgowych w okresie 3—6 miesięcy od przebytego zapalenia,
  - h) D33 — stany po operacjach łagodnych guzów mózgu i rdzenia,
  - i) T08 — następstwa po złamaniach kręgosłupa z niedowładami z zachowaną zdolnością do samoobsługi, najlepiej po wczesnej rehabilitacji,
  - j) G55 — stany po operacji wypadniętego dysku,
  - k) G80 — porażenie mózgowe dziecięce ze znaczną dysfunkcją ruchową (wózek) z zachowaną jednak zdolnością do samoobsługi,

l) G35 — stwardnienie rozsiane z zachowaną podstawową samoobsługą w okresie zaawansowanym,

m) G20, G21 — choroba Parkinsona ze znacznym ograniczeniem chodu, ale z zachowaną podstawową samoobsługą;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

a) G09 — następstwa po zapaleniu mózgu, opon mózgowych w okresie 6 miesięcy od przebytego zapalenia,

b) G55 — stany po operacji wypadniętego dysku (3 miesiące po zabiegu),

c) G04 — stany po zapaleniu poprzecznym i połówicznym rdzenia,

d) G54 — zespół rwy kulszowej w okresie przewlekłym i podoстрыm,

e) G80 — porażenie mózgowe dziecięce z zachowaną zdolnością chodzenia,

f) G35 — stwardnienie rozsiane z zachowaną podstawową samoobsługą w okresie początkowym o przebiegu łagodnym lub w okresie remisji,

g) G20, G21 — choroba Parkinsona z niewielkim ograniczeniem chodu, z zachowaną pełną samoobsługą,

h) G54 — zespół bólowy splotu ramiennego w okresie podoстрыm,

i) G61 — następstwa przewlekłego zapalenia wielonerwowego,

j) T94 — następstwa po urazach nerwów obwodowych,

k) G61, 62 — przewlekłe zapalenie nerwów obwodowych i splotów nerwowych, w tym postaci nieobjawowe;

3) leczenie ambulatoryjne:

a) G54 — zespół rwy kulszowej w okresie przewlekłym lub remisji,

b) G20 — choroba Parkinsona z niewielkim ograniczeniem chodu, z zachowaną pełną samoobsługą,

c) G54 — zespół bólowy splotu ramiennego w okresie przewlekłym lub remisji,

d) G61 — następstwa przewlekłego zapalenia wielonerwowego,

e) G61, 62 — przewlekłe zapalenie nerwów obwodowych i splotów nerwowych, w tym postaci nieobjawione,

f) G90 — nerwice narządowe (zaburzenia układu wegetatywnego).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) T08 — stany po urazach kręgosłupa z tetraplegią z odleżynami;

- 2) T90, G09, T81 — stany pourazowe, pozapalne lub pooperacyjne mózgu, rdzenia i inne choroby neurologiczne z dysfunkcją ruchową uniemożliwiającą podstawową samoobsługę;
- 3) I64 — stany po 2—3 udarach mózgowych z utrwalonymi niedowładami, z afrazją sensoryczną i motoryczną, zespołem psychoorganicznym oraz z pełną niesprawnością;
- 4) G40 — padaczka z często powtarzającymi się napadami (jeden raz w miesiącu lub częściej);
- 5) G35 — stwardnienie rozsiane w okresie ostrego rzutu lub często powtarzającymi się rzutami.

3. Choroby reumatologiczne (reumatologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) M06, M05 — reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I, II, III i IV, w szczególności bezpośrednio po incydencie zaostrzenia procesu chorobowego,
- b) M06 — reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I, II, III i IV po zabiegach operacyjnych, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- c) M08 — młodzieńcze przewlekłe zapalenie stawów (postać wielostawowa),
- d) M08 — młodzieńcze przewlekłe zapalenie stawów w okresie remisji (postać skąpostawowa),
- e) M32 — toczeń rumieniowaty w okresie remisji,
- f) M34 — twardzina układowa,
- g) M07 — atropatie tłuszczycowe,
- h) M35 — polimialgia reumatyczna,
- i) M13 — zapalenie stawów z zajęciem kręgosłupa ZZSK, Zespół Rejtera ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej lecz z zachowaną samoobsługą,
- j) M15—19 — choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych i małych ze znacznym ograniczeniem sprawności czynnościowych,
- k) M47 — choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej z objawami neurologicznymi,
- l) M10, 11 — choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcytoza i inne) w okresie przewlekłym z zaawansowanymi zmianami stawowymi,
- m) zespoły bólowe z grupy reumatyzmu tkanek miękkich — fibromialgia,
- n) stany po zabiegach operacyjnych z przyczyn reumatycznych;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) M06, M05 — reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I, II, III i IV,

- b) M07 — atropatie tłuszczycowe,
- c) M35 — polimialgia reumatyczna,
- d) M45, 46, 49 — zapalenie stawów z towarzyszącym zapaleniem kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej i niewielką destrukcją stawów,
- e) M15—19 — choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych z niewielkim ograniczeniem sprawności czynnościowej oraz małych z niewielkim i średnim ograniczeniem sprawności czynnościowej,
- f) M47 — choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- g) M10, 11 — choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcytoza i inne) w okresie przewlekłym z małymi zmianami stawowymi,
- h) M70—79 — reumatyzm tkanek miękkich — entezopatie,
- i) stany po zabiegach operacyjnych z przyczyn reumatoidalnych;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) M06, M05 — reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I i II oraz w 1 stopniu sprawności czynnościowej,
- b) M45, 46, 49 — zapalenie stawów z towarzyszącym zapaleniem kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej i niewielką destrukcją stawów,
- c) M15—19 — choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych małych z niewielkim lub średnim ograniczeniem sprawności ruchowej,
- d) M47 — choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- e) M10, 11 — choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcytoza i inne) w okresie przewlekłym z małymi zmianami stawowymi,
- f) M70—79 — reumatyzm tkanek miękkich — entezopatie o małym nasileniu objawów.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) M06, M05 — reumatoidalne zapalenie stawów w 4 stopniu sprawności czynnościowej (unieruchomienie w łóżku);
- 2) M06, M05 — znaczne zaostrzenie stanu zapalnego w reumatoidalnym zapaleniu stawów (stany gorączkowe, świeże wysięki, duże obrzęki stawowe);
- 3) M06, M05 — ograniczenie funkcji ruchowych w przebiegu RZS i ZZSK uniemożliwiające podstawową samoobsługę;

- 4) M06, M05 — zaawansowane zmiany narządowe w przebiegu schorzeń reumatoidalnych;
- 5) G55 — całkowite wypadnięcie jądra galaretowatego i inne stany chorobowe ze wskazaniem do operacji;
- 6) I73 — martwicze zapalenie naczyń w okresie ostrego rzutu;
- 7) M13, M89 — infekcyjne zapalenie kości i stawów, ostre i przewlekłe w okresie ostrego rzutu.

4. Choroby kardiologiczne i nadciśnienie (kardiologia)

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) I21, 25 — stany po zawale serca, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala lub 3—4 tygodnie od dokonania się zawału serca,
  - b) I97 — stany po operacjach naczyń wieńcowych, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala, w tym po zabiegu: pomostowania, PTCA, wszczepienia stentów,
  - c) I71, 97 — stany po operacjach tętniaka aorty, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
  - d) J97, Q22, 23 — wczesne stany po operacjach zastawkowych serca,
  - e) Z95 — stany po przeszczepie serca,
  - f) I10, 11 — nadciśnienie tętnicze stopień 2 z 2—3 czynnikami ryzyka, stopień trzeci bez czynników ryzyka,
  - g) I40, 30 — następstwa po zapaleniu mięśnia sercowego i osierdza w okresie 3—6 miesięcy od wypisania ze szpitala,
  - h) I25 — choroba wieńcowa stabilna w II okresie wydolności CCS,
  - i) I21, 25 — stany po zawale serca po 2—3 miesiącach w II okresie wydolności CCS, najlepiej po przebytej wczesnej rehabilitacji,
  - j) Q25, 22, 23, Z96, 98 — stany po operacjach serca, dużych naczyń i zastawek, w tym chorzy z rozrusznikiem w II okresie niewydolności krążenia według NYHA,
  - k) I10, 11 — nadciśnienie tętnicze w stopniu 2 i 3 bez dodatkowych czynników ryzyka;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
  - a) I40—43 — zmiany zwyrodnieniowe i pozapalne mięśnia sercowego w I i II okresie wydolności,
  - b) I25 — choroba wieńcowa stabilna w I i II okresie według CCS,
  - c) I25 — przewlekła choroba niedokrwienia serca bez zawału w II okresie wydolności,
  - d) I21, 25 — stany po zawale, bez powikłań w okresie przynajmniej 6 miesięcy od dokonania się zawału,

- e) Q22, 23, Z98 — stany po operacjach zastawek serca przynajmniej 12 miesięcy od zabiegu w okresie pełnej wydolności krążenia,
- f) Q22—25 — wady serca nieoperacyjne w I i II okresie wydolności,
- g) I10, 11 — nadciśnienie tętnicze w stopniu 1 z 1—2 czynnikami ryzyka;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) I25 — przewlekła choroba niedokrwienia serca bez zawału w I okresie wydolności,
- b) Q22, 23, Z98 — stany po operacjach zastawek serca przynajmniej 12 miesięcy od zabiegu w okresie pełnej wydolności krążenia,
- c) I10, 11 — nadciśnienie tętnicze w stopniu 1 z 1—2 czynnikami ryzyka.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I50 — niewydolność serca w III i IV stadium według NYHA (dolegliwości pojawiają się przy każdym wysiłku — III stadium i w spoczynku — IV stadium). Chorzy ci wymagają intensywnej opieki kardiologicznej i ustalenia wskazań co do dalszego leczenia;
- 2) I24 — niestabilna choroba wieńcowa (stan ten wymaga leczenia w oddziale intensywnej opieki kardiologicznej);
- 3) I25 — choroba wieńcowa w II i IV okresie CCS;
- 4) I21 — zawał serca, w tym chorzy w pierwszych 2 tygodniach po zawale ze znacznie upośledzoną frakcją skurczową (< 35 %) z wybitnie dodatnią próbą wysiłkową, z groźnymi zaburzeniami rytmu serca;
- 5) I47—49 — zaburzenia rytmu serca;
- 6) I44 — zespół chorego węzła zatokowego bez zabezpieczenia stymulatorem układu przewodzącego;
- 7) I48 — napadowe migotanie przedsionków z szybką czynnością komór, z niewydolnością krążenia, z incydemem zmiany rytmu w ciągu ostatnich 6 miesięcy;
- 8) I47 — częstoskurcze utrwalone lub częste napady częstoskurczu w wywiadzie;
- 9) I49 — migotanie komór w wywiadzie (z wyjątkiem migotania we wczesnej fazie zawału i w wyniku ostrych zaburzeń elektrolitowych);
- 10) I44 — blok przedsionkowy komorowy III stopnia bez zabezpieczenia stymulatorem. Blok trójprędkowy pęczka Hisa;
- 11) I38, 30 — ostre zapalenie wsierdza i osierdza (chorzy ci wymagają intensywnej opieki kardiologicznej);
- 12) I42 — kardiomiopatia przerostowa i rozstrzeniowa w okresie niewydolności krążenia według NYHA lub z ciężkimi zaburzeniami rytmu serca;

- 13) Q24 — wady serca w III i IV okresie wydolności według NYHA lub z ciężkimi zaburzeniami rytmu serca;
- 14) I11 — nadciśnienie tętnicze 3 stopnia z 2—3 i więcej czynnikami ryzyka powikłań sercowo-naczyniowych oraz nadciśnienie tętnicze złośliwe;
- 15) I27 — nadciśnienie płucne dużego stopnia;
- 16) I82 — ostre powikłania zatorowo-zakrzepowe;
- 17) I71 — tętniak rozwarstwiający aorty;
- 18) I72 — tętniak serca.

5. Choroby naczyń obwodowych

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) I70, I73, I97 — stany po operacjach naczyniowych kończyn dolnych, bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
  - b) I71, I97 — stany po operacjach tętniaka aorty, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
  - c) I70 — miażdżycowe stwardnienie naczyń kończyn dolnych w II i II/III stadium choroby,
  - d) L97 — zespół stopy cukrzycowej z owrzodzeniem neurotroficznym,
  - e) L97 — stany po operacji z powodu zgorzeli stopy cukrzycowej, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
  - f) I83 — żylaki kończyn dolnych w 5—6 stopniu (obrzęki, zagojone owrzodzenie lub nieduże przewlekłe owrzodzenie),
  - g) I70 — miażdżycowe stwardnienie tętnic kończyn dolnych w II okresie choroby (bez owrzodzeń),
  - h) I80 — zakrzepowo-zatorowe zapalenie tętnic kończyn dolnych w II okresie choroby,
  - i) I79 — zespół stopy cukrzycowej bez owrzodzenia,
  - j) I70—73, 97 — stany po operacji naczyń tętniczych kończyn dolnych 3—6 miesięcy po zabiegu,
  - k) I83 — stany po operacjach żyłaków kończyn dolnych bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
  - a) I70 — miażdżycowe stwardnienie tętnic kończyn dolnych w II okresie choroby (bez owrzodzeń),
  - b) I80 — stany po zakrzepowym zapaleniu żył kończyn dolnych po 6 miesiącach od wystąpienia ostrych objawów,
  - c) I83 — stany po operacjach żyłaków kończyn dolnych w okresie 3—6 miesięcy od zabiegu,

- d) I77 — choroba Raynauda i inne nerwice naczyniowe w początkowych okresach choroby,
- e) I89 — inne niezakaźne zaburzenia funkcji naczyń i węzłów chłonnych (stany po mastektomii);

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) I70 — miażdżycowe stwardnienie tętnic kończyn dolnych w I okresie choroby,
- b) I83 — żylaki kończyn dolnych w 2—3 stopniu rozwoju choroby (bez dużych obrzęków i owrzodzeń),
- c) I89 — stonowacizna kończyn dolnych,
- d) I77 — choroba Raynauda i inne nerwice naczyniowe w początkowych okresach choroby.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) I97 — stany po operacjach naczyniowych z powikłaniami pooperacyjnymi;
- 2) I70 — miażdżycowe stwardnienie naczyń kończyn dolnych w III i IV stadium według Fontaine'a;
- 3) I80 — zakrzepowo-zatorowe zapalenie tętnic kończyn dolnych w okresie ostrym oraz III i IV stadium według Fontaine'a;
- 4) L97, 88 — zespół stopy cukrzycowej z rozległymi owrzodzeniami, zgorzel;
- 5) I83 — rozległe owrzodzenia żyłakowe podudzi, 6 stopień rozwoju choroby żyłakowej.

6. Choroby górnych dróg oddechowych (laryngologia)

Szczegółowe wskazania:

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) Z98, C32 — stany po całkowitym usunięciu krtani z powodu zmian nowotworowych,
  - b) Z98, D32 — stany po częściowym usunięciu krtani z powodu zmian nowotworowych. G53 — stany porażenne (niedowład) krtani z ustalonych przyczyn i stany pooperacyjne porażenia krtani,
  - c) J38, 39 — stany po operacjach na strunach głosowych, kieszonkach krtaniowych, nagłośni itp.,
  - d) J32, 33 — wczesne stany po operacjach zatok przynosowych i polipów nosa,
  - e) H95 — wczesne stany pooperacyjne ucha środkowego i ucha wewnętrznego bez zaburzeń równowagi,
  - f) H82 — zespoły pseudomenierowskie pochodzenia naczyniowego bez objawów wegetatywnych,
  - g) Z98, J35 — wczesne stany pooperacyjne migdałków podniebiennych, plastyki przegrody nosa i małżowin nosowych (7—10 dni po zabiegu),
  - h) J39 — czynnościowe zaburzenia emisji głosu;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) J31 — przewlekłe zapalenie błony śluzowej nosa, gardła, krtani o charakterze zanikowym, w różnym stopniu zaawansowania,
- b) J37 — przewlekłe zapalenie błony śluzowej nosa, gardła i krtani o charakterze przerostowym, niewymagające leczenia operacyjnego,
- c) J30 — alergiczny (naczynioruchowy) nieżyt błony śluzowej nosa i krtani,
- d) J32 — przewlekłe zapalenie zatok przynosowych, niewymagające zabiegu operacyjnego,
- e) H95 — stany po operacjach w zakresie górnych dróg oddechowych w okresie od 2 tygodni do 3 miesięcy od zabiegu,
- f) H68 — stany zapalne trąbek słuchowych z objawami niedrożności,
- g) J37, 38 — zawodowa niewydolność narządu głosu,
- h) J39 — czynnościowe zaburzenia emisji głosu,
- i) J02, 03, 06 — stany zapalne układu chłonnego w zakresie górnych dróg oddechowych, szczególnie migdałków podniebiennych i migdałka gardłowego, niewymagające postępowania operacyjnego;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) J31 — przewlekłe zapalenie błony śluzowej nosa, gardła i krtani o charakterze zanikowym, w różnym stopniu zaawansowania,
- b) J37 — przewlekłe zapalenie błony śluzowej nosa, gardła i krtani o charakterze przerostowym, niewymagające leczenia operacyjnego,
- c) J30 — alergiczny (naczynioruchowy) nieżyt błony śluzowej nosa i krtani,
- d) J32 — przewlekłe zapalenie zatok przynosowych niewymagające zabiegu operacyjnego,
- e) H68 — stany zapalne trąbek słuchowych z objawami niedrożności,
- f) J37, 38 — zawodowa niewydolność narządu głosu,
- g) J02, 03, 06 — stany zapalne układu chłonnego w zakresie górnych dróg oddechowych, szczególnie migdałków podniebiennych i migdałka gardłowego, niewymagające postępowania operacyjnego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) J00—06 — ostre infekcje górnych dróg oddechowych, wymagające intensywnej farmakoterapii;
- 2) J33—35 — choroby górnych dróg oddechowych z upośledzoną drożnością w wyniku znacznego przerostu adenoidalnego, skrzywienia przegrody nosa, wymagające zabiegu operacyjnego;
- 3) H81, 82 — Zespół Meniera i zespoły pseudomeniereowskie w okresie zaostrzenia chorób układu wewnętrznego;

- 4) C09, 14 — stany nowotworowe w okresie aktywnym, w czasie chemio- i radioterapii oraz przed upływem 1 roku od zabiegu.

7. Choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) J95 — stany po resekcji tkanki płucnej bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- b) J45 — dychawica oskrzelowa,
- c) J45, 43, 27 — dychawica oskrzelowa z rozedmą, zespołem przewlekłego serca płucnego,
- d) J41 — przewlekła obturacyjna choroba oskrzeli,
- e) J42, 43, 47 — przewlekły nieżyt oskrzeli ze współistniejącą rozedmą, zespołem serca płucnego,
- f) J43, 127 — rozedma płuc ze współistniejącym zespołem serca płucnego,
- g) J47 — rozstrzenie oskrzeli niekwalifikujące się do leczenia operacyjnego,
- h) J84, 127 — zwłóknienie płuc z rozpoczynającym się zespołem serca płucnego,
- i) J13—18, 94 — stany po zapaleniu płuc i opłucnej bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- j) J64, 127 — pylice płuc z rozpoczynającym się zespołem serca płucnego,
- k) J47 — torbielowatość płuc w okresie niezawansowanym;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) J45 — dychawica oskrzelowa,
- b) J41 — przewlekła obturacyjna choroba oskrzeli,
- c) J43, 127 — rozedma płuc ze współistniejącym zespołem serca płucnego,
- d) I64, 27 — pylice płuc z rozpoczynającym się zespołem serca płucnego,
- e) T75 — narażenie zawodowe na wdychanie pyłów (cel profilaktyczny);

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) J41 — przewlekła obturacyjna choroba oskrzeli,
- b) T75 — narażenie zawodowe na wdychanie pyłów (cel profilaktyczny).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) J20, 12—18 — ostre zapalenie oskrzeli, płuc i opłucnej;
- 2) J45 — dychawica oskrzelowa o ciężkim przebiegu i stany astmatyczne;
- 3) R04 — krwawienie i krwotoki z górnych dróg oddechowych oraz stany po krwotokach płucnych;

- 4) I27 — pełnoobjawowa niewydolność oddechowa i oddechowo-krażeniowa;
- 5) J47, A15 — rozstrzenie oskrzeli na tle gruźliczym;
- 6) A15 — gruźlica płuc i opłucnej w okresie aktywnym;
- 7) J45, J30 — alergiczne nieżyty dróg oddechowych w okresie kwitnienia traw i drzew (przeciwwskazania bezwzględne).

8. Choroby układu trawienia (gastroenterologia, hepatologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) K25 — choroba wrzodowa żołądka w okresie zaostrzenia,
- b) K25, Z98 — stany po resekcji żołądka z powodu choroby wrzodowej bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- c) K80, Z98 — stany po operacji pęcherzyka żółciowego bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- d) K73 — przewlekłe zapalenie wątroby w okresie wydolności wątroby,
- e) B15, B19 — stany po wirusowym zapaleniu wątroby bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- f) K74 — marskość wątroby w okresie wydolności (bez puchliny wodnej, żółtaczki, żyłaków przełyku),
- g) K51 — wrzodziejące zapalenie jelita grubego o lekkim przebiegu,
- h) K50 — choroba Leśniowskiego-Crohna o lekkim przebiegu,
- i) K58 — zespoły jelita drażliwego,
- j) K21 — choroba refluksowa I—III;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) K25 — choroba wrzodowa żołądka w okresie remisji,
- b) K20—23 — przewlekłe choroby przełyku (rozstrzeń, uchyłek, kurcz wpustu),
- c) K81 — przewlekłe zapalenie pęcherzyka żółciowego,
- d) K73 — przewlekłe zapalenie wątroby w okresie wydolności wątroby,
- e) B15—19 — stany po wirusowym zapaleniu wątroby 3—6 miesięcy po wypisaniu ze szpitala,
- f) K86 — przewlekłe zapalenie trzustki I/II stopnia, po ostrym zapaleniu,
- g) K58 — zespoły jelita drażliwego,
- h) K21 — choroba refluksowa I—III,
- i) K30 — dyspepsja niewrzodowa,
- j) K31, K82 — zaburzenia czynnościowe żołądka, jelit i pęcherzyka żółciowego;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) K25 — choroba wrzodowa żołądka w okresie remisji,
- b) K20—23 — przewlekłe choroby przełyku (rozstrzeń, uchyłek, kurcz wpustu),
- c) K81 — przewlekłe zapalenie pęcherzyka żółciowego,
- d) K86 — przewlekłe zapalenie trzustki I/II stopnia po ostrym zapaleniu,
- e) K21 — choroba refluksowa I—III,
- f) K30 — dyspepsja niewrzodowa,
- g) K31, K82 — zaburzenia czynnościowe żołądka, jelit i pęcherzyka żółciowego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) B15—19, R17 — żółtaczka;
- 2) K74 — pełnoobjawowa marskość wątroby;
- 3) K72 — choroby wątroby w okresie pełnej dekomensacji;
- 4) K21 — zwężenie odźwiernika z owrzodzeniem i krwawieniem;
- 5) K31, K63 — choroby żołądka i jelit z krwawieniem;
- 6) K28, 81, 82 — choroby żołądka, jelit, pęcherzyka żółciowego wymagające leczenia operacyjnego;
- 7) K50 — choroba Leśniowskiego-Crohna o ciężkim przebiegu;
- 8) K51 — wrzodziejące zapalenie jelita grubego o przebiegu ciężkim;
- 9) K85 — ostre zapalenie trzustki.

9. Cukrzyca (diabetologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) E10 — cukrzyca typu 1 o szczególnie chwiejnym przebiegu (zamiast leczenia szpitalnego),
- b) E10—11 — cukrzyca typu 1 i 2 w okresie dekomensacji znacznego stopnia (zamiast leczenia szpitalnego),
- c) I73 — stany po amputacji kończyn z powodu makroangiopatii cukrzycowej po zaprotezowaniu, bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- d) I79 — zespół stopy cukrzycowej po amputacji częściowej stopy z raną niezagojoną, bezpośrednio po leczeniu szpitalnym bez objawów zakażenia rany,
- e) I97 — zespół stopy cukrzycowej z owrzodzeniem kwalifikującym się do leczenia zachowawczego bez objawów zakażenia rany,
- f) E10, E11, H53 — cukrzyca typu 1 i 2 z dużym upośledzeniem wzroku,
- g) cukrzyca po przeszczepie nerki i trzustki,

- h) cukrzyca z niewydolnością nerek (dializoterapia),
  - i) E10 — cukrzyca typu 1 o przebiegu chwiejnym, kwalifikująca się do intensywnej insulinoterapii,
  - j) E10 — świeżo rozpoznana cukrzyca typu 1,
  - k) E11 — cukrzyca typu 2 z wtórną niewrażliwością na pochodne sulfonylomocznika (celem zastosowania insuliny),
  - l) E11 — cukrzyca typu 2 leczona insuliną w okresie niewyrównania,
  - m) E10, E11, I79 — cukrzyca typu 1 i 2 z makroangiopatią kończyn dolnych w II okresie choroby naczyniowej,
  - n) M73 — zespół stopy cukrzycowej z niedużym owrzodzeniem neuropatycznym bez objawów zakażenia rany,
  - o) Z98, I73 — stany po operacjach naczyniowych kończyn dolnych,
  - p) E10, E11, N29 — cukrzyca typu 1 i 2 z nefropatią,
  - q) E10, E11, I20—25 — cukrzyca typu 1 i 2 z chorobą niedokrwienną serca,
  - r) I24 — stany po zawale serca około 3 miesięcy od dokonania się zawału,
  - s) I68 — niedokrwienie mózgu w przebiegu cukrzycy (encefalopatia),
  - t) E10, E11, G32 — cukrzyca typu 1 i 2 z neuropatią,
  - u) E10, E11, I15 — cukrzyca typu 1 i 2 z nadciśnieniem,
  - v) E13 — cukrzyca z otyłością ogromną niewrażliwą,
  - w) E88 — zespół metaboliczny;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
- a) E11 — cukrzyca typu 2 z wtórną niewrażliwością na pochodne sulfonylomocznika (celem zastosowania insuliny),
  - b) E11 — świeżo rozpoznana cukrzyca typu 2,
  - c) E11 — cukrzyca typu 2 wyrównana z przewlekłymi powikłaniami,
  - d) E10, E11, I79 — cukrzyca typu 1 i 2 z makroangiopatią kończyn dolnych w II okresie choroby naczyniowej,
  - e) E11, I79 — cukrzyca typu 2 wyrównana z makroangiopatią kończyn dolnych w I okresie choroby naczyniowej,
  - f) I79 — zespół stopy cukrzycowej bez owrzodzeń u chorych z cukrzycą typu 2,
  - g) Z98, I73 — stany po operacjach naczyniowych kończyn dolnych,
  - h) E10, E11, N29 — cukrzyca typu 1 i 2 z nefropatią,
  - i) E10, E11, I20—I25 — cukrzyca typu 1 i 2 z chorobą niedokrwienną serca,
  - j) E10, E11, G32 — cukrzyca typu 1 i 2 z neuropatią,
  - k) E10, E11, I15 — cukrzyca typu 1 i 2 z nadciśnieniem,
  - l) E13 — cukrzyca z otyłością i powikłaniami naczyniowymi,
  - m) E74 — zaburzenia tolerancji węglowodanowej (IGT) (w celach profilaktycznych),
  - n) R73 — nieprawidłowa glikemia na czczo IFG (w celach profilaktycznych),
  - o) E88 — zespół metaboliczny;
- 3) leczenie ambulatoryjne:
- a) E11 — cukrzyca typu 2 wyrównana z przewlekłymi powikłaniami,
  - b) E11, I79 — cukrzyca typu 2 z makroangiopatią kończyn dolnych w I okresie choroby naczyniowej,
  - c) E11 — cukrzyca leczona lekami doustnymi wyrównana z chorobami towarzyszącymi kwalifikującymi się do leczenia ambulatoryjnego,
  - d) E74 — zaburzenia tolerancji węglowodanowej (IGT) (w celach profilaktycznych).
- Szczegółowe przeciwwskazania:
- 1) E10, 11 — cukrzyca typu 1 i 2 w okresie kwasicy, stan przedśpiączkowy;
  - 2) R02 — zespół stopy cukrzycowej ze zgorzelą, wymagający interwencji chirurgicznej;
  - 3) Z89 — stan po amputacji kończyn z niezagojoną raną operacyjną, niezaprotezowaną kończyną;
  - 4) E10, E11, N18 — cukrzyca z nefropatią w okresie mocznicy;
  - 5) I79, I70 — cukrzyca z makroangiopatią kończyn dolnych w okresie III i IV choroby naczyniowej;
  - 6) E10, E11, I50 — cukrzyca z niedokrwieniem serca i niewydolnością w III i IV stadium według NYHA;
  - 7) G63 — cukrzyca z polineuropatią w okresie ostrych, ciągłych bólów lub z ciężką neuropatią wegetatywną;
  - 8) E10, E11, Z74 — pełna niezdolność do samoobsługi z powodu powikłań cukrzycy lub chorób towarzyszących.
- ## 10. Otyłość
- Szczegółowe wskazania:
- 1) szpital uzdrowiskowy:
    - a) E88 — zespół metaboliczny,
    - b) E66, I15 — otyłość z nadciśnieniem, chorobą wieńcową,
    - c) E66, I50 — otyłość dużego stopnia z upośledzeniem układu krążeniowo-oddechowego,

- d) E66, M15 — otyłość z chorobą zwyrodnieniową dużych stawów,
e) E66 — otyłość z chorobą zwyrodnieniową z ustalonymi wskazaniami do zabiegu operacyjnego bioder lub kolan,
f) E66 — otyłość ogromna po operacji zmniejszenia żołądka;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
a) E68 — otyłość brzuszna (trzewna) z innymi metabolicznymi czynnikami ryzyka miażdżycy,
b) E66, E67, E88 — otyłość z zaburzeniami tolerancji węglowodanowej,
c) E66, R73 — otyłość z nieprawidłową glikemią na czczo,
d) E66, E73 — otyłość z cukrzycą postprandialną,
e) E88 — zespół metaboliczny,
f) E66, I15 — otyłość z nadciśnieniem,
g) E66, M15 — otyłość z chorobą zwyrodnieniową stawów,
h) E66, E00—03 — otyłość z endokrynopatiami (niedoczynność tarczycy);
- 3) leczenie ambulatoryjne:
a) E68 — otyłość brzuszna (trzewna małego i średniego stopnia),
b) E66, E68 — otyłość z zaburzeniami tolerancji węglowodanowej,
c) E66, R73 — otyłość z nieprawidłową glikemią na czczo,
d) E66, E73 — otyłość z cukrzycą postprandialną,
e) E66, I15 — otyłość z nadciśnieniem I stopnia,
f) E66, E00—03 — otyłość z endokrynopatiami (niedoczynność tarczycy).
- Szczegółowe przeciwwskazania:
1) E66, I73 — otyłość z cukrzycą powikłaną zmianami naczyniowymi;
2) I98, E66 — cukrzyca z pełnoobjawową niewydolnością krążenia;
3) E66, F72, 73 — otyłość u osób ze znacznym ograniczeniem umysłowym.
- ### 11. Choroby endokrynologiczne
- Szczegółowe wskazania:
1) szpital uzdrowiskowy:
a) E05 — nadczynność tarczycy pierwotna i choroba Gravesa-Basedowa w okresie niepełnej eutyreozy,
b) E05 — stany po operacjach z powodu nadczynności w okresie 3 miesięcy po zabiegu,
c) E22 — akromegalia w okresie nieaktywnym, po upływie 1 roku od leczenia operacyjnego lub radioterapii z towarzyszącymi schorzeniami, zmiany zwyrodnieniowe stawów, nadciśnienie tętnicze,
d) E24 — zespół Cushinga — po częściowym lub całkowitym usunięciu nadnerczy lub po radioterapii przysadki — w okresie 1 roku po leczeniu współistniejącym,
e) E27 — niedoczynność kory nadnercza w okresie remisji z chorobami współistniejącymi,
f) E23 — niedoczynność poporodowa przysadki mózgowej, zwłaszcza z objawami wtórnej niedoczynności tarczycy lub innymi chorobami kwalifikującymi się do leczenia uzdrowiskowego;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
a) E05 — nadczynność tarczycy pierwotna i choroba Gravesa-Basedowa w stadium eutyreozy,
b) E05 — stany po operacjach z powodu nadczynności w okresie 6—12 miesięcy po zabiegu,
c) E03 — niedoczynność tarczycy wyrównana w okresie leczenia substytucyjnego,
d) E09, 03—05 — poronne postacie nadczynności i niedoczynności tarczycy,
e) E06 — stany po zapaleniu tarczycy w okresie około 6 miesięcy po ustąpieniu ostrego stanu zapalnego,
f) E04 — wole obojętne,
g) E22 — akromegalia w okresie nieaktywnym, po upływie 1 roku od leczenia operacyjnego lub radioterapii z towarzyszącymi schorzeniami, zmiany zwyrodnieniowe stawów, nadciśnienie tętnicze,
h) E24 — zespół Cushinga — po częściowym lub całkowitym usunięciu nadnerczy lub po radioterapii przysadki — w okresie 1 roku po leczeniu,
i) E27 — niedoczynność kory nadnercza w okresie remisji z chorobami współistniejącymi,
j) E23 — niedoczynność poporodowa przysadki mózgowej, zwłaszcza z objawami wtórnej niedoczynności tarczycy lub innymi chorobami kwalifikującymi się do leczenia uzdrowiskowego,
k) E20 — niedoczynność przytarczyc niedużego stopnia;
- 3) leczenie ambulatoryjne:
a) E05 — nadczynność tarczycy pierwotna i choroba Gravesa-Basedowa w stadium eutyreozy,
b) E05 — stany po operacjach z powodu nadczynności w okresie 6 miesięcy po zabiegu,
c) E03 — niedoczynność tarczycy w początkowym okresie leczenia substytucyjnego,
d) E09, 03—05 — poronne postacie nadczynności i niedoczynności tarczycy,
e) E04 — wole obojętne,
f) E23 — niedoczynność poporodowa przysadki mózgowej, zwłaszcza z objawami wtórnej niedoczynności tarczycy wyrównanej lub innymi chorobami kwalifikującymi się do leczenia uzdrowiskowego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) E05 — nadczynność tarczycy w okresie całkowitego niewyrównania;
- 2) E06 — ostry stan zapalny tarczycy;
- 3) E04 — wole z bezwzględny wskazaniami do operacji;
- 4) C73 — wczesne stany po operacji tarczycy z powodu nowotworu, przed upływem 1 roku od zabiegu;
- 5) E22 — akromegalia w okresie:
  - a) czynnego procesu chorobowego,
  - b) z guzem siodełka tureckiego znacznych rozmiarów oraz z objawami ocznymi, które wymagają stałej kontroli neurochirurgicznej;
- 6) E23, I95 — niedoczynność przysadki — niewyrównana z niskim ciśnieniem tętniczym;
- 7) E24 — zespół Cushinga:
  - a) z czynną chorobą,
  - b) po operacji z utrzymującym się nadal czynnym procesem,
  - c) z niewydolnością krążenia, skazą krwotoczną, wysokim ciśnieniem;
- 8) E27 — niedoczynność kory nadnercza w okresie niewyrównanym;
- 9) E20 — niedoczynność przytarczyc:
  - a) ciężkie postacie tężyczki,
  - b) postaci tężyczki wymagające częstego podawania dożylnego preparatów wapnia.

12. Osteoporoza**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) M80, 81 — osteoporoza uogólniona o średnim stopniu zaawansowania, pomenopauzalna i starcza rozpoznana według kryteriów WHO (T-score poniżej 2,5 odchylenia standardowego) z przebytymi złamaniami lub bez złamań z więcej niż 2 czynnikami ryzyka,
  - b) M80 — stany po złamaniach z powodu osteoporozy, kompresyjne złamanie kręgosłupa, kości nadgarstka typu Collesa oraz żeber,
  - c) M82, 85 — osteoporoza i osteopenia z chorobami towarzyszącymi (reumatoidalne zapalenie stawów, ZZSK, cukrzyca po sterydoterapii);
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
  - a) M85 — osteopenia rozpoznana według kryteriów WHO (T-score — do 2,5 odchylenia standardowego) z czynnikami ryzyka,
  - b) M82, 85 — osteoporoza i osteopenia z chorobami towarzyszącymi (reumatoidalne zapalenie stawów, ZZSK, cukrzyca po sterydoterapii);

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) M85 — osteopenia rozpoznana według kryteriów WHO (T-score — do 2,5 odchylenia standardowego) z czynnikami ryzyka,
- b) M82, 85 — osteoporoza i osteopenia z chorobami towarzyszącymi (reumatoidalne zapalenie stawów, ZZSK, cukrzyca po sterydoterapii).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) M82 — osteoporozy wtórne w przebiegu przewlekłej niewydolności nerek, szpiczaka mnogiego, nadczynności tarczycy, nadczynności przytarczycy, nadczynności kory nadnercza;
- 2) M80 — osteoporoza ze świeżym złamaniem;
- 3) M80, Z74 — osteoporoza późna z ograniczeniem zdolności podstawowej samoobsługi lub powikłana niewydolnością układu krążenia i oddechowego.

13. Choroby skóry (dermatologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) choroby alergiczne skóry:
    - L20 — atopowe zapalenie skóry,
    - L50 — pokrzywka atopowa,
    - L20 — neurodermitis,
    - L50 — pokrzywka neurogenna przewlekła,
    - L28 — przewlekły liszaj, świerzbiączka guzowata (prurigo nodularis Hyde),
    - L24 — wyprysk przewlekły i kontaktowy,
  - b) choroby naczyniowe:
    - D78, I78 — plamica i zapalenie naczyń włosowatych,
    - J77 — choroba Raynauda,
  - c) L40 — łuszczyca zwykła i jej odmiany,
  - d) M34, L94 — kologenezy: twardzina uogólniona, twardzina ogniskowa,
  - e) L97 — choroba żyłakowa kończyn dolnych: żyłaki podudzi z wypryskiem przewlekłym, przewlekłe owrzodzenie żyłakowe podudzi,
  - f) L43 — liszaj płaski — wszystkie odmiany,
  - g) L45 — liszaj zanikowy twardzinowy,
  - h) choroby zawodowe skóry o przebiegu przewlekłym:
    - L24 — wyprysk zawodowy,
    - L24 — trądzik zawodowy,
    - L58 — zmiany skórne wywołane ekspozycją na promieniowanie jonizujące,
  - i) termiczne uszkodzenia skóry:
    - T33 — odmroziny,
    - T69 — sinica kończyn,

- j) L29 — choroby świądowe skóry: świąd uogólniony neurogeny, świąd zlokalizowany,
- k) L90 — zanikowe twardzinowe choroby skóry: zanikowe zapalenie skóry, marskość sromu i żołądki,
- l) zaburzenia rogowacenia naskórka:
— Q80 — rybia łuska,
— L85, 84 — rogowacenie dłoni i stóp,
- m) schorzenia łojotokowe skóry:
— L21 — łojotokowe zapalenie skóry,
— L26 — złuszczenia łuszczycowate,
— L71 — trądzik różowaty,
— L70 — trądzik ropowiczy;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
- a) choroby alergiczne skóry w małym i średnim stopniu zaawansowania:
— L20 — atopowe zapalenie skóry,
— L50 — pokrzywka atopowa,
— L20 — neurodermitis,
— L50 — pokrzywka neurogenna przewlekła,
— L28 — świerzbicząca guzowata (prurigo nodularis Hyde),
— L24 — wyprysk przewlekły,
- b) choroby naczyniowe w małym i średnim stopniu zaawansowania:
— D78, I78 — plamica i zapalenie naczyń włosowatych,
— J77 — choroba Raynauda,
- c) L40 — łuszczyca zwykła i jej odmiany,
- d) L41 — przyłuszczyca grudkowa,
- e) M34, L94 — kologenezy: twardzina uogólniona, twardzina ogniskowa,
- f) L97 — choroba żyłakowa kończyn dolnych: żyłaki podudzi z wypryskiem przewlekłym, przewlekłe owrzodzenie żyłakowe podudzi,
- g) L43 — liszaj płaski — wszystkie odmiany,
- h) L45 — liszaj zanikowy twardzinowy,
- i) choroby zawodowe skóry o przebiegu przewlekłym:
— L24 — wyprysk zawodowy,
— L24 — trądzik zawodowy,
— L58 — zmiany skórne wywołane ekspozycją na promieniowanie jonizujące,
- j) termiczne uszkodzenia skóry:
— T33 — odmroziyny,
— T69 — sinica kończyn,
- k) L29 — choroby świądowe skóry: świąd uogólniony neurogeny, świąd zlokalizowany,
- l) L90 — zanikowe twardzinowe choroby skóry: zanikowe zapalenie skóry, marskość sromu i żołądki,
- m) zaburzenia rogowacenia naskórka w średnim stopniu zaawansowania:
— Q80 — rybia łuska,
— L85, 84 — rogowacenie dłoni i stóp,
- n) schorzenia łojotokowe skóry w średnim stopniu zaawansowania:
— L21 — łojotokowe zapalenie skóry,
— L26 — złuszczenia łuszczycowate,
— L71 — trądzik różowaty,
— L70 — trądzik ropowiczy,
- o) choroby włosów: L63 — łysienie plackowate,
- p) L80 — bielactwo;
- 3) leczenie ambulatoryjne:
- a) L40 — łuszczyca zwykła ze zmianami lokalnymi i jej odmiany,
- b) zaburzenia rogowacenia naskórka o małym stopniu zaawansowania:
— Q80 — rybia łuska,
— L85, 84 — rogowacenie dłoni i stóp,
- c) schorzenia łojotokowe skóry o małym stopniu zaawansowania:
— L21 — łojotokowe zapalenie skóry,
— L26 — złuszczenia łuszczycowate,
— L71 — trądzik różowaty,
— L70 — trądzik ropowiczy,
- d) L80 — bielactwo.
- Szczegółowe przeciwwskazania:
- 1) M34, L93 — kolagenozy — twardzina uogólniona i liszaj rumieniowaty z daleko posuniętymi zmianami narządowymi;
- 2) L57, 56 — fotodermatozy;
- 3) L40 — łuszczyca uogólniona w okresie zaostrzenia wymagająca leczenia szpitalnego;
- 4) L23 — ostre alergiczne choroby skóry;
- 5) L97 — rozległe owrzodzenia żyłakowe podudzi z cechami zapalnymi;
- 6) L99 — ropne zapalenie skóry oraz choroby grzybicze, pasożytnicze i wirusowe;
- 7) L30 — erythrodermia;
- 8) L98 — dermatozy zawodowe w okresie ostrym.
- 14. Choroby kobiece (ginekologia)**
- Szczegółowe wskazania:
- 1) szpital uzdrowiskowy:
- a) N99 — stany po operacjach oszczędzających w obrębie narządu rodowego wczesne i późne z wyłączeniem stanów po operacjach z powodu nowotworu złośliwego,

- b) N70—N73 — przewlekłe i podostre stany zapalne narządu rodno, w tym przewlekłe zapalenie ulegające zaostrzeniom,
  - c) N99 — stany po operacjach w obrębie narządu rodno (wczesne),
  - d) N83 — wczesne stany po operacjach jajnika w zespołach androgennych;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
- a) N70—N73 — przewlekłe stany zapalne narządu rodno, w tym przewlekłe zapalenie ulegające zaostrzeniom,
  - b) N70—N76 — następstwa pozapalne narządu rodno w obrębie przydatków, przymacicz, pochwy i sromu, okres wczesny,
  - c) N95 — zaburzenia menopauzalne ze współistniejącymi chorobami: osteoporozą, chorobą zwyrodnieniową, nadciśnieniem,
  - d) N91, N97 — opóźnione dojrzewanie płciowe: opóźnione pokwitanie wskutek przyczyn ogólnoustrojowych, niedorozwój pierwotny jajników, niedoczynność jajników wtórna,
  - e) N97, N91—N94 — niepłodność u kobiet i zaburzenia cyklu miesiączkowego:
    - zaburzenia miesiączkowania w wyniku zmian pozapalnych jajników, zwyrodnienia jajników, cyklu bezowulacyjnego,
    - brak miesiączki wtórny pochodzenia jajnikowego,
  - f) N99 — stany po operacjach w obrębie narządu rodno (późne);
- 3) leczenie ambulatoryjne:
- a) N70—N73 — przewlekłe stany zapalne narządu rodno,
  - b) N70—N76 — następstwa pozapalne narządu rodno w obrębie przydatków, przymacicz, pochwy i sromu, okres wczesny,
  - c) N95 — zaburzenia menopauzalne ze współistniejącymi chorobami: osteoporozą, chorobą zwyrodnieniową, nadciśnieniem,
  - d) N91, N97 — opóźnione dojrzewanie płciowe: opóźnione pokwitanie wskutek przyczyn ogólnoustrojowych, niedorozwój pierwotny jajników, niedoczynność jajników wtórna,
  - e) N97, N91—N94 — niepłodność u kobiet i zaburzenia cyklu miesiączkowego:
    - zaburzenia miesiączkowania w wyniku zmian pozapalnych jajników, zwyrodnienia jajników, cyklu bezowulacyjnego,
    - brak miesiączki wtórny pochodzenia jajnikowego,
  - f) N99 — stany po operacjach w obrębie narządu rodno (późne).

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) N70—N76 — ostre stany zapalne w obrębie narządów rodnych, ostre zakażenia na tle gruźlicy, rzęźączka, rzęsistkowica, grzybice;
- 2) C51—C58 — nowotwory złośliwe narządu rodno w okresie aktywnego procesu oraz przed upływem 1 roku od zakończonej terapii;
- 3) D25, D26 — mięśniaki macicy dużego stopnia, kwalifikujące się do zabiegu operacyjnego;
- 4) N93 — niewyjaśnione krwawienia z dróg rodnych;
- 5) N82 — przetoki pochwowo-pęcherzowe lub pochwowo-odbytnicze;
- 6) ciąża i okres karmienia.

15. Choroby nerek i dróg moczowych (nefrologia i urologia)**Szczegółowe wskazania:**

- 1) szpital uzdrowiskowy:
  - a) Q61—Q63 — stany po operacjach wad wrodzonych nerek oraz po usunięciu nerki nie dłużej niż 1—2 miesiące po zabiegu,
  - b) Z94 — stany po przeszczepie nerek,
  - c) N30—N34, N39 — stany po ostrych infekcjach dróg moczowych bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
  - d) N11 — przewlekłe zapalenie kłębków nerwowych w okresie początkowym, mało zaawansowanym, 3 miesiące po ustąpieniu ostrych objawów,
  - e) Q61 — zwyrodnienie torbielowate nerek,
  - f) T52—60 — stany po zatruciach z objawami uszkodzenia nerek,
  - g) N04, 05 — nerczyca w początkowym okresie bez obrzęków, nadciśnienia z niedużym białkomoczem,
  - h) stany po operacjach na drogach moczowych;
- 2) sanatorium uzdrowiskowe:
  - a) N03 — przewlekłe nieswoiste zapalenie nerek i dróg moczowych,
  - b) N20—N22 — kamica nerkowa i moczowodowa nawrotowa:
    - N21 — kamica kielichowo-miedniczkowa lub moczowodowa,
    - N21, N22 — z prawdopodobieństwem wydalenia złogów drogami naturalnymi,
    - N20—N22 — kamienie odlewowe miedniczki, których usunięcia się nie zaleca,
  - c) N20—N21 — stany po samoistnym wydaleniu kamienia,
  - d) Z98, N20 — stany po operacyjnym usunięciu złogów w drogach moczowych oraz po zabiegach rozkruszania kamieni,

- e) E79 — skaza moczanowa szczawianowa, fosforanowa i cytrynowa,
- f) T52—T60 — stany po zatruciach z objawami uszkodzenia nerek,
- g) N32 — wysiłkowe nietrzymanie moczu,
- h) N41 — przewlekły nieswoisty stan zapalny gruczołu krokowego o charakterze nawrotnym,
- i) D29 — gruczolak stercza, początkowe stadium (bez zalegania moczu w pęcherzu),
- j) N48 — stwardnienie ciał jamistych prącia,
- k) N33, F52, N33 — nerwice płciowe, zaburzenia neurogenne pęcherza moczowego;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) N03 — przewlekłe nieswoiste zapalenie nerek i dróg moczowych (okres mało zaawansowany),
- b) N20—N22 — kamica nerkowa:
  - N21 — kamica kielichowo-miedniczkowa lub moczowodowa,
  - N21, N22 — z prawdopodobieństwem wydalania złogów drogami naturalnymi,
  - N20—N22 — kamienie odlewowe miedniczki, których usunięcia się nie zaleca,
- c) N20—N21 — stany po samoistnym wydaleniu kamienia,
- d) Z98, N20 — stany po operacyjnym usunięciu złogów w drogach moczowych,
- e) E79 — skaza moczanowa szczawianowa, fosforanowa i cytrynowa,
- f) N32 — wysiłkowe nietrzymanie moczu,
- g) D29 — gruczolak stercza, początkowe stadium (bez zalegania moczu w pęcherzu),
- h) N33, F52 — nerwice płciowe, zaburzenia neurogenne pęcherza moczowego.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C64, 65 — nowotwór złośliwy nerki w okresie aktywnej choroby oraz po zabiegach operacyjnych przed upływem 5-letniego okresu obserwacji;
- 2) N00, N01, N30, N34 — ostre stany zapalne nerek i dróg moczowych;
- 3) I12 — choroby nerek z utrwalonym wysokim nadciśnieniem;
- 4) N18 — choroby nerek w okresie pełnej niewydolności (z objawami mocznicy);
- 5) N20—N22 — kamica nerkowa zagrażająca powstaniu wodonercza, roponercza, wymagająca leczenia operacyjnego;
- 6) N00—N03 — ostre zapalenie kłębków nerwowych lub przewlekłe w okresie zaostrzenia;
- 7) K60 — przetoki pochwowo-pęcherzowe lub pochwowo-odbytnicze;
- 8) N04, N17—N19 — nerczyca z niewydolnością nerek.

16. Choroby krwi i układu krwiotwórczego (hematologia)

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) D50 — niedokrwistość z niedoboru żelaza w przebiegu chorób przewodu pokarmowego:
  - D62 — po krwawieniach (po ich zlikwidowaniu),
  - D63 — w wyniku zatruc zawodowych,
  - D64 — jako następstwo infekcji,
- b) D94 — stany po przeszczepie szpiku kostnego;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) D50 — niedokrwistość z niedoboru żelaza w przebiegu chorób przewodu pokarmowego:
  - D62 — po krwawieniach (po ich zlikwidowaniu),
  - D63 — w wyniku zatruc zawodowych,
  - D64 — jako następstwo infekcji,
- b) D51, D52 — niedokrwistości megaloblastyczne w okresie remisji;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) D50 — niedokrwistość z niedoboru żelaza:
  - w przebiegu chorób przewodu pokarmowego:
    - D63 — w wyniku zatruc zawodowych,
    - D64 — jako następstwo infekcji,
- b) D51, 52 — niedokrwistości megaloblastyczne w okresie remisji.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) C81—C90, D45 — choroby rozrostowe krwi;
- 2) C91—C96 — ostre białaczki;
- 3) D65—D69 — skazy krwotoczne.

17. Choroby okulistyczne

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) H31 — przewlekłe i podostre zapalenie błony naczyniowej (4—6 tygodni po ustąpieniu ostrego stanu),
- b) H40, H25, H26 — stany po operacjach przeciwjaskrowych i operacjach zaćmy (4—6 tygodni po zabiegu),
- c) H59 — stan podrażnienia gałki ocznej po zabiegach operacyjnych (4—6 tygodni po zabiegu),
- d) H57 — degeneracje tylnego odcinka gałki ocznej wymagające rozszerzenia naczyń siatkówki i naczyńiówki,
- e) H47 — zanik nerwów wzrokowych — wczesne stadium;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) H10 — przewlekłe zapalenie spojówek i brzo-
gów powiek,
- b) H15 — nawracające się zapalenie nadtwardów-
ki i twardówki,
- c) H16 — zapalenie rogówki,
- d) H10—H13, H04 — zespół suchego oka,
- e) H40, H25—H26 — stany po operacjach przeciw-
jaskrowych i operacjach zaćmy (6 tygodni po
zabiegu),
- f) H59 — stan podrażnienia gałki ocznej po zabie-
gach operacyjnych (6 tygodni po zabiegu),
- g) H57 — degeneracje tylnego odcinka gałki
ocznej wymagające rozszerzenia naczyń siat-
kówki i naczyniówki,
- h) H47 — zanik nerwów wzrokowych — wczesne
stadium;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) H10 — przewlekłe zapalenie spojówek i brzo-
gów powiek,
- b) H15 — nawracające się zapalenie nadtwardów-
ki i twardówki,
- c) H16 — zapalenie rogówki,
- d) H10 — H13, H04 — zespół suchego oka,
- e) H47 — zanik nerwów wzrokowych — wczesne
stadium,
- f) H40 — jaskra z uregulowanym ciśnieniem śród-
gałkowym.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) H01, H10, H16, H20, H30 — ostre zapalenie narzą-
du wzroku;
- 2) H40 — jaskra ostra i podostra;
- 3) pierwotne ogniska zakażenia oka.

18. Choroby zawodowe

Szczegółowe wskazania:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) T56, T57, T52, T53 — przewlekłe zatrucia oło-
wem, rtęcią, pięciotlenkiem ołowiu, benzolem,
- b) N29, G32, K71 — stany po ostrych zatruciach
środkami nefrotoksycznymi, neurotoksycznymi,
hepatotoksycznymi,
- c) W43 — choroba wibracyjna w okresie średnio-
zaawansowanym;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) T56, T57, T52, T53 — przewlekłe zatrucia oło-
wem, rtęcią, pięciotlenkiem ołowiu, benzolem,
- b) T66 — zmiany w układzie krwiotwórczym, spo-
wodowane zatruciami promieniowaniem joni-
zującym małego stopnia,
- c) W43 — choroba wibracyjna w okresie średnio-
zaawansowanym;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) T66 — zmiany w układzie krwiotwórczym, spo-
wodowane zatruciami promieniowaniem joni-
zującym małego stopnia,
- b) W43 — choroba wibracyjna w okresie początko-
wym.

Szczegółowe przeciwwskazania:

- 1) T51—60 — ostre zatrucia przemysłowe;
- 2) T65 — przewlekłe zatrucia przemysłowe z niedo-
krwistością dużego stopnia;
- 3) J60—65 — pylica płuc.

Załącznik nr 3**PRZECIWWSKAZANIA DO LECZENIA UZDROWISKOWEGO DZIECI**

Przy kierowaniu i kwalifikowaniu dzieci do leczenia
uzdrowiskowego obowiązują przeciwwskazania takie,
jak przy kierowaniu osób dorosłych, oraz dodatkowo:

- 1) upośledzenia umysłowe znaczne lub głębokie;
- 2) zespół Downa powodujący znaczny i głęboki nie-
dorozwój;
- 3) padaczka — z uwzględnieniem stanu klinicznego
i częstotliwości napadów;

- 4) wady serca siniczne i warunkowo siniczne;
- 5) schorzenia wymagające specjalnej, indywidualnej
opieki (niewidomi, głuchoniemi) — tylko w przy-
padku braku opiekuna;
- 6) wady wrodzone ograniczające w znacznym stop-
niu czynności organizmu lub poszczególnych na-
rzędów;
- 7) ropne zmiany na skórze.